

Vertraagt het onderwijs het natuurlijke taalleerproces van migrantenkinderen?

1 mei 1993

Auteur: [Ton Vallen](#)

Volume: [22](#)

Nummer: [5](#)

Pagina's: 3-8

Documenten

- [vonk_jrg22_068.pdf](#)

ion vallen alle taalonderwijs en dus ook het onderwijs nederlands als tweede taal heeft als primaire doelstelling de taalvaardigheid van de leerder in die taal te verhogen. Inzake taal gaat het er dus uiteindelijk om dat migranten in een gestuurd proces en in mondelinge en schriftelijke interactie met andere native en non native gebruikers van het nederlands in staat worden gesteld nederlands taalaanbod te begrijpen en inhoudsvolte communicatief adequate en grammaticaal correcte uitingen in het nederlands in mondelinge en schriftelijke vorm te produceren. Het feit dat in deze opsomming begrip voorafgaat aan produktie en mondeling aan schriftelijk is niet toevallig ook natuurlijke ongestuurde taalverwerving kent in grote lijnen deze volgorde. Onderwijs nederlands is makende voorhoede van hoogopgeleide ouders vonden en vinden in een aantal taalvaardigheidsonderwijs gevallen nog steeds zo'n onderwijs goed en ook wel een beetje deftig omdat het lijkt op hun eigen in hun ogen degelijke taalvaardigheidsvergroting als wij van vroeger toen nog hard geleerd vertrekpunt voor het onderwijs moest worden compleet met rijtjes regels nederlands hetzij als eerste hetzij en uitzonderingen. Westhoff 1993 als tweede taal hetzij als allebei tegelijk lijkt wellicht vanzelfsprekend afgezien van gevallen waarin sprake is van en triviaal maar dat is het niet specifieke taalstoornissen bezit ieder mens overgeleverde classicistische idealen over het aangeboren vermogen om welke taal onderwijs en opvoeding en een daarop dan ook te leren maar niemand kan taal als voortbouwende eeuwenlange gymnasium instrument actief en efficiënt leren bespelen. Traditie hebben er toe geleid dat veeleer taal door er alleen of in hoofdzaak kennis over kennis het verwerven van inzicht omtrent op te doen net zo min als een getalenteerde vraag hoe taal qua structuren en regels de pianist op het concertpodium staat in elkaar zit in het onderwijs in de vorm van omdat hij precies weet hoe een piano in grammatica onderwijs de boventoon heeft elkaar zit of iemand leert zwemmen omdat

gevoerd en in heel wat gevallen nog steeds hij op de hoogte is van de wet van voert ook al is men zich daar vaak niet van archimedes taal wordt geleerd door taal in bewust ook veel docenten en een spraak passende contexten te gebruiken mei juni 1993 nummer 5 22e jaargangmc het bovenstaande wil niet zeggen dat taal meert en anderzijds hoe je dan vervolgens kennis en taalbeschouwing volstrekt irrele meet of daarin verbetering is opgetreden vante zaken voor het onderwijs nederlands de resultaten van het weinige onderzoek zijn maar ze zijn mijns inziens wel onderge dat op dit terrein is gedaan zijn overigens schikt aan taalvaardigheidsvergroting en niet bijzonder bemoedigend doorgaans slechts relevant voorzover ze daaraan op wordt de veronderstelling bevestigd dat het juiste moment een zinvolle bijdrage kun grammatica onderwijs en zeker dat in tra nen leveren wat die juiste momenten zijn ditionele zin niet de beste en meest effec is niet zo gemakkelijk te bepalen maar in tieve methode van taalbeschouwing is om ieder geval moet de teerder in de doeltaal tot betere taalbeheersing te geraken kroon voldoende taalvaardig zijn en over voldoen 1992 de meta taalvaardigheden beschikken om over de verworven taalcomponenten op specifieke aandacht voor de structuur van een zodanige wijze te kunnen reflecteren taal zou buiten het voorafgaande inciden dat daarmee diens taalvaardigheid wordt teel misschien zinvol kunnen zijn waar het vergroot gaat om afspraken en praktisch toepasbare regels met het oog op bijvoorbeeld de daarnaast speelt hier natuurlijk ook de leef spelling van de werkwoordvormen is tijd en de daarmee samenhangende cogni beheersing van enkele grammaticale tieve ontwikkeling mee alsmede de wijze begrippen en categorieen misschien waarop teeders aangeboden informatie behulpzaam werkwoord persoonsvorm verwerven en verwerken het zal duidelijk onderwerp e d door de leerlingen deze zijn dat er in dit opzicht duidelijke verschillen begrippen beter te laten doorzien en hun zijn tussen kinderen en volwassenen de onderlinge relaties in een zin te laten mogelijkheden tot reflectie over taal zijn opmerken kan daardoor de tijd die aan natuurlijk groter voor die taalleerders die al spelling wordt besteed worden bekort mits een compleet taalverwervingsproces zij die begrippen als spelling cursorisch aan het in een andere taal een cognitief rij de orde is aan bod komen in een context pingsproces en leer en onderwijservarin waar ze nodig zijn en niet in een apart gen achter de rug hebben grammatica uur wanneer onder de genoemde condities taalbeschouwingsactiviteiten worden onderwijs nederlands is ondernomen dienen die altijd betrekking te hebben op zowel structuur betekenis als primair onderwijs functie aspecten van taal deze zijn immers in de nederlandse schooltaal in taalgebruik onlosmakelijk met elkaar verbonden en dienen dan ook zoveel mogelijk over het algemeen kan geconstateerd worden in samenhang beschouwd te worden het den dat in tegenstelling tot hun ouders en traditionele grammatica onderwijs is een andere allochtone volwassenen de mees vorm van taalbeschouwingsonderwijs waar te in het immigratieland geboren migranten bij meestal los van de taalgebruikscontext kinderen niet of nauwelijks communicatie de taalstructuur onder de loep wordt geno problemen ervaren bij hun talige interactie in men of dit onderwijs als geïsoleerde didac die variëteit van de tweede taal die wordt tiek van zinsontleden en woordbenoemen gebruikt in informele situaties binnen en bui de taalvaardigheid verbetert is zeer de ten school

datzelfde kan geconstateerd vraag en bovendien moeilijk onderzoekbaar worden voor die autochtone kinderen en omdat dat enerzijds afhangt van de vraag hun ouders bij wie eveneens zij het in hoe je in dit verband taalvaardigheid definiërend mindere mate sprake is van een v.c. 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993 discrepantie tussen thuistaal en schooltaal king op datgene wat in deze opzichten in de grootste t2 problemen en daarmee ook de lessen nederlands aan bod komt maar de grootste t2 behoeften doen zich voor ook op de andere schoolvakken alle lera migrantenkinderen voor ten aanzien van de ren ook die voor de zaakvakken in het t2 variëteiten die worden gebruikt in forme voortgezet onderwijs en voor de niet taal le binnenschoolse en formele buitenschool vakken in de volwasseneducatie zijn taalle se situaties en domeinen hetgeen wordt raren ook al zijn ze zich daar vaak niet van bevestigd door onderzoek en door nadere bewust of willen ze dat niet zijn in lessen analyses van schoolresultaten en toetspres nederlands als tweede taal dient derhalve taties het in t2 kunnen functioneren in for een verband te worden gelegd met het t2 mele en semi formele situaties waarin het gebruik in de andere schoolvakken en om de knikkers gaat blijkt ook een funda andersom menteel probleem te blijven voor allochtone jongeren en volwassenen die reeds lang in de globale en veelomvattende doelstelling hun immigratieland verblijven van vergroting van de schooltaalvaardigheid in t2 dient ten behoeve van de praktische slogans als taa leren voor het leven zijn uitvoerbaarheid uiteraard te worden uitgeallemaal prachtig maar we moeten er ons splitst in deeldoelstellingen wanneer die in het belang van de t2 teerder van bewust duidelijk zijn volgt het bekende probleem zijn dat het primair gaat om de opbouw ver van hoe dat dan moet worden aangeboden groting van de taalvaardigheid in de en in werkvormen moet worden omgezet nederlandse schooltaal omdat een ade mijns inziens moet het vertrekpunt daarbij quate beheersing van die variëteit weliswaar zijn dat de leerlingen in de eigen omgeving niet een voldoende maar wel een noodza in de klas en in relatief formele omstandig kelijke voorwaarde is voor schoolsucces en heden daarbuiten in ruime mate situationeel latere beroepsperspectieven om het moeten kunnen functioneren relevante onderwijs met vrucht te kunnen doorlopen situaties in dit opzicht moeten derhalve in en om daarin naar behoren te kunnen func kaart worden gebracht waarbij wordt aan tioneren moeten leerlingen op z n minst de gegeven op welke wijze leerlingen daarin instructie taal van de docenten en de taal verbaal en niet verbaal moeten kunnen van de leerboeken en andere leermiddelen opereren een omvattend situationeel sce en de inhouden die ze willen overbrengen nario moet als het ware eerst worden uitge kunnen begrijpen alsmede deze variëteit op werkt en opgebouwd en vervolgens in termijn op een behoorlijk niveau ook zelf praktisch uitvoerbare stukken worden kunnen hanteren gehakt nadat dat is gebeurd moet vervol gens worden nagegaan welke werkvormen de schooltaalvariëteit wordt enerzijds bij de diverse onderdelen passen gekenmerkt door specifieke communicatie ve gewoontes zoals vaste patronen voor werkvormen inzake taal dienen derhalve spreken en zwijgen het stellen en beant voort te komen uit een denkproces dat woorden van verschillende typen vragen enerzijds nauw gerelateerd is aan relevante het verwerven en overnemen van beurten situationele elementen en anderzijds etcetera en anderzijds en dat is wellicht natuurlijk

stoelt op kennis van en inzicht in belangrijker door het gebruik van specifieke processen van eerste en tweede taalverke woorden waaronder vakjargon en veel werving bij de concrete inrichting van die abstracta en in mindere mate specifieke werkvormen moet als vertrekpunt worden zinswendingen en uitdrukkingen die per gehanteerd dat taalvaardigheid in welke schoolvak veelal weer verschillend zijn taal varieteit dan ook en dus ook die in de schooltaal heeft immers niet alleen betrek nederlandse schooltaal wordt verworven mei juni 1993 nummer 5 22e jaargangnw door veelvuldig taalgebruik zowel luisteren onderwijs nederlands is en spreken als lezen en schrijven en verba le interactie in relevante en natuurlijke con niet alleen communicatie teksten op die wijze verloopt ook het taal onderwijs verwervingsproces thuis en buiten school de school is per definitie de natuurlijke con taal heeft niet alleen een louter communi text voor het verwerven van taalvaardigheid catieve functie het gaat bij taal niet uitslui in de nederlandse schooltaal ook het ins tend om interactie pur sang taal gaat ook trument van de nederlandse schooltaal leer altijd ergens over dient als middel ter orde je bespelen in interactie op school door fre ning van gedachten en inhouden taal heeft quente oefening en training in relevante en naast een communicatieve ook een nauw aansprekende schoolse taalgebruikssi daarmee verbonden conceptualiserende tuaties functie met het oog op de realisatiemoge lijkheid van de communicatieve en de con bij de daartoe te hanteren werkvormen ceptualiserende functie in de t2 schooltaal dient zeker in het aanvankelijke onderwijs variant en de vaktaalvarianten daarbinnen zoveel mogelijk concreetheit te worden dient voor migrantenkinderen woorden nagestreefd het is opvallend dat bij het schatverwerving een centrale plaats in te taalonderwijs slechts zelden concrete mate nemen daarbij gaat het in eerste instantie rialen worden gebruikt terwijl dat zeker in om de woordenschat die in het onderwijs samenhang met andere schoolvakken toch en later ook om de woordenschat die in for best zou kunnen bij de zaakvakken meel getinte buitenschoolse situaties waarin gebeurt dat veel meer en ook wanneer kin het om de knikkers gaat relevant is deren op school bijvoorbeeld de klok leren lezen gebeurt dat veelal via demonstratie dat daarbij conceptueel en qua vorm wordt met een daadwerkelijk aanwezige klok aangesloten bij wat de leerders al beheer wanneer bij het taalonderwijs bijvoorbeeld sen in t1 en t2 is evident maar dat dient de verschillen tussen de verschillende werk dan ook wel bekend te zijn het is weinig woordstijden aan de orde zijn zal er waar effectief als in het onderwijs woordenschat schijnlijk zelden iemand met concreet mate uitbreiding betrekking heeft op concepten riaal bijvoorbeeld een specifieke kalender resp woorden die de kinderen deels al een agenda een televisiegids of iets derge beheersen soms gebeurt dit in bepaalde lijks werken bij het taalonderwijs wordt er programma s wel degelijk zie bijvoorbeeld door leerkrachten kennelijk minder stilge damhuis e a 1992 30 wat naar mijn oor staan bij de vraag of situatie en taalgebruik deel een vertraging van het natuurlijke taal op elkaar aansluiten dan bij de biologieles in leerproces betekent de energie moet pri de herfst het gebruiken van concreet mair in het gedifferentieerd aanleren van materiaal geeft leerders echter ook bij het nieuwe woorden worden gestoken taalonderwijs veel meer mogelijkheden om steun te vinden in de situationele context doelgerichte uitbreiding van de woorden voor docenten

geldt in dat opzicht dat ze schat is van belang omdat woorden met zich veel meer moeten richten op en verdie name inhoudswoorden de belangrijkste pen in de mogelijkheden van het leren van betekenisdragende elementen in menselijke taal in context dan op het onderwijzen van taaluitingen zijn inhoudswoorden zijn ech taal sec hoe meer het eerste wordt gereali ter niet het enige via functiewoorden en de seerd des te minder wordt het natuurlijke wijze waarop en de volgorde waarin functie taalleerproces vertraagd woorden en inhoudswoorden met elkaar zijn gecombineerd worden zeker in isole rende talen als het nederlands de bedoe nrit 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993 tingen van uitingen en teksten duidelijk in een gloedvol betoog in het laatste num worden m a w taalfuncties gerealiseerd mer van samenwijs maakt jaspert 1993 door de combinatie van woordenschat en duidelijk dat er met het oog op integratie taalfuncties wordt als het ware automatisch attitude motivatie interactiemogelijkheden toegang verkregen tot het gebied van de tussen autochtonen en allochtonen en de syntaxis taalvaardigheidson- twikkeling nederlands van alle leerlingen in feite geen andere keus in aansluiting bij wat ik eerder heb betoogd bestaat dan klassen qua herogeniteit intact zal het duidelijk zijn dat woordenschatuit te laten en hoe moeilijk dat ook is binnen breiding en inzicht in en verwerving en klassen gedifferentieerd te werken dat taal gebruik van taalfuncties in het onderwijs pri onderwijs op maat in een klas verdraaid las mair betrekking dient te hebben op de tig is weet iedereen ik ben het met nederlands schooltaalvarieteit en net als jaspert eens een en ander betekent wel in het natuurlijke taalverwervingsproces dat er leermiddelen en werkvormen moeten dient kaats te vinden in daarbij passende worden gekozen die gedifferentieerd onder situaties en contexten dat daarbij moet wijs nederlands toelaten dat betekent ook worden aangesloten bij de cognitieve en dat we geen aparte nt1 en nt2 leermid talige ontwikkeling van de teerders is uiter delen moeten hebben maar geintegreerde aard evident hier doet zich natuurlijk wel een essentieel verschil voor tussen het onderwijs bij het kiezen of ontwerpen van werkvormen nederlands in basisonderwijs en voortgezet voor het tweede taalonderwijs moet de onderwijs enerzijds en het volwassenenon keuze primair worden bepaald door de lin derwijs anderzijds in de meeste vormen guistische en situationele schoolse functio van onderwijs nederlands voor volwassen naliteit ervan en niet door daarvan losstaan migranten ontbreekt de mogelijkheid tot de overwegingen van aantrekkelijkheid interactie met autochtone mede cursisten wat onder andere een meer artificiele situatie doet ontstaan zoals die ook bij het enkele overwegingen tot slot vreemde talenonderwijs aanwezig is het voorafgaande heeft uiteraard niet de wat het punt van geintegreerd nt1 nt2 bedoeling een recept te geven voor de onderwijs versus specifiek nt2 onderwijs keuze van werkvormen er zijn slechts betreft zien we een duidelijk verschil tussen enkele overwegingen gepresenteerd die nederland en vlaanderen in tegenstelling naar mijn idee in dat opzicht relevant zijn tot vlaanderen zijn er in nederland sinds het volgende zou ik daaraan nog willen toe geruime tijd veel nt2 leermiddelen op de voegen markt deze laten een veelheid van benade afgezien van de te realiseren noodzakelijk ringen zien waarbij de doelstellingen veelal specifieke opvang voor zij instromers heeft exclusief nt2 achtig zijn en er bijgevolg te het onderwijs in overwegende mate te weinig aandacht wordt

besteed aan een maken met autochtone en met name integratie van nederlands als moedertaal en allochtone leerlingen die qua beheersingsni nederlands als tweede taal over de effecti veau van het nederlands aanzienlijk van viteit van die methodes is betrekkelijk wei elkaar verschillen de vraag die zich nu nig bekend en lopen de bevindingen zeer voordoet is of het onderwijs nederlands uiteen maar wel is duidelijk dat de scores voor autochtone en allochtone leerlingen nederlands en onderwijskansen van gezamenlijk of apart resp als t1 en t2 migrantenkinderen er niet wezenlijk door moet plaatsvinden verbeterd zijn mei juni 1993 nummer 5 22e jaargang imni ook is het zo dat er in nederland nauwelijks daan dat zou getui- gen van een hoge gericht aandacht wordt besteed aan de mate van arrogantie om- dat iedereen weet implementatie van ontwikkelde leermidde dat hoe het ook zij en welke standpunten len en didactieken in de onderwijspraktijk ook worden ingeno- men onderwijs men in vlaanderen gebeurt dat laatste zeer senwerk is en harde ar- beid vergt die veel terecht wel daarbij moet en wordt ook zorgen maar ook vol- doening geeft de aandacht besteed aan het lastige punt van wetenschap zal niet kunnen aangeven wat de differentiatie dat daarbij mede vanuit uiteindelijk de beste weg is en het meeste de opvatting dat taallaren situationeel ver rendement oplevert goede leraren die met ankerd is en via een ruim aanbod in inten slechte materialen creatief omgaan zullen sieve interactie tot stand komt voor een meer bereiken dan slechte leraren met meer thematische dan cursorische en voor goede materialen teaching is not a scien een meer analytische dan een syn- thetische ce but an art uiteindelijk krijgt iedere benadering wordt gekozen is een logisch manier van werken z n beslag in de concre gevolg daarvan vanuit het overkoepelende te werkvormen waarbij naar mijn oordeel geheel dienen in deze visie de onderschei vanuit natuurlijke teksten en contexten leer den delen te wor- den aangepakt en niet ders zoveel mogelijk zonder dat het ze ver andersom of een dergelijke analytische teld wordt op zo speels en spontaan benadering uiteindelijk meer leereffect zal mogelijke wijze datgene opsteken wat de sorteren dan een syn- thetische moet wor bedoeling is den afgewacht maar ik verwacht van wel de vraag gesteld in de titel van deze bijdra ton vallen ge zou ik aan het einde van deze ui- teenzet katholieke universiteit brabant ting nu kunnen beantwoorden met ja ten werkverb an d taal en minderheden zij of nee mits er aan een aantal van de post- bus 90153 door mij genoemde condities wordt vol nl 5000 le tilburg bibliografie ca- lo commissie allochtone leerlingen in het onderwijs ceders in de tuin naar een nieuwe opzet voor het onderwijsbeleid voor allochtone leerlingen zoetermeer min- isterie van onderwijs en wetenschappen 1992 damhuis r e a woordenlijst voor 4 tot 6 jarigen een streeflijst voor kleuters rotterdam projecbureau ovb 1992 jas- paert k kind en badwater over het verschijnsel concentratieklas in samenwijs 13 6 1993 p 253 255 kroon s taalbeschouwing in nijmegen werkgroep taaldidactiek taaldidactiek aan de basis groningen wolters noordhoff 1992 p 381 411 ministerie van binnenlandse zaken jaaroverzicht minderhedenbeleid 1993 den haag sdu uit- geverij 1992 nrc nrc handelsblad 25 2 1993 onderwijs verminde rt sociale ver- schillen toch pag 1 en schoolgaan in stromenland bijlage wetenschap onderwijs pag 1 westhoff g liever lui dan m oe inaugurele rede utrecht uitgeverij wcc 1993 nna 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993

